Datum
2026-01-15

Ärendenummer
2025-104115

Ert datum
2025-10-22

Er referens
Fi2025/01857

Finansdepartementet

2026-01-22

2025-104115-0004

Fler möjligheter till ökat välstånd – slutbetänkande av produktivitetskommissionen SOU 2025:96

Energimarknadsinspektionen (Ei) instämmer i bedömningen att Sverige bör säkerställa samhällsekonomiskt ändamålsenliga ramvillkor som möjliggör en hållbar klimatomställning, inklusive energiförsörjning.

Energimarknadsinspektionen (Ei) instämmer i bedömningen att utgångspunkten för svensk industripolitik bör vara att inte subventionera enskilda företag eller branscher.

Ei instämmer i förslaget om att beslut om stödprogram och enskilda större företagsstöd ska föregås av en analys och särskilt utlåtande från relevanta expertmyndigheter.

Ei instämmer i förslaget om att vid inrättande av ett selektivt stöd bör bl.a. följande principer beaktas i utformningen: neutralitet och transparens, begränsa risken för det offentliga och säkerställ det privata ansvarstagandet, kostnadseffektivitet, kontinuerlig uppföljning och utvärdering.

Ei instämmer i bedömningen att långsiktig energipolitik med stabila spelregler och övergripande och stabila mål är viktigt för att främja investeringar.

Ei instämmer delvis i förslaget om att införa en trestegsprincip för ett mer samhällsekonomiskt effektivt elsystem.

Ei har inga synpunkter på förslaget om att förtydliga Svenska kraftnäts uppdrag rörande helhetsansvar för planeringen av elsystemet vad gäller utvecklingen av transmission, distribution och produktion för att främja samordningen av elsystemets utveckling.

Ei har inga synpunkter på förslaget om att genomföra förslagen i utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena (SOU 2023:64) i syfte att uppnå en bättre balans på elnätsmarknaden.

Ei 2020 v-2.2 2025-11-18

2026-01-22

2025-104115-0004

Ei instämmer delvis i förslaget att statliga stödprogram bör användas för att säkerställa en ändamålsenlig utbyggnad av elsystemet på ett sätt som tillgodoser de energipolitiska målen.

Ei instämmer i förslaget om att analysera möjligheten att livstidsförlänga och kapacitetshöja befintliga kärnkraftsreaktorer ytterligare.

Ei har inga synpunkter på förslaget om att ge åter Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut nätanslutningar till havs där det är samhällsekonomiskt motiverat som en del i att öka investeringsviljan i havsbaserad vindkraft.

Ei har inga synpunkter på förslaget om att gå vidare med förslag för att underlätta fortsatt utbyggnad av vindkraft på land genom t.ex. förenklade tillståndsprocess.

Ei har inga synpunkter förslaget om att analysera möjligheterna att använda de s.k. flaskhalsinkomsterna för fler typer av åtgärder som kan förbättra elsystemet.

Ei har inga synpunkter gällande övriga förslag i delbetänkandet utanför Ei:s ansvarsområde.

Sammanfattning

Produktivitetskommissionens slutbetänkande Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96) ger en bred analys av de faktorer som påverkar Sveriges långsiktiga produktivitetstillväxt och lämnar förslag inom ett stort antal områden.

Ei bedömer att förslagen avseende arbetsmarknad och kompetens, kapitalförsörjning, konkurrens och handel, kriminalitet och tillit, samt förslag avseende produktivitet i kommuner och hälso- och sjukvårdssektorn inte berör Ei:s ansvarsområde, Ei lämnar därför heller inga synpunkter på dessa förslag.

Ei delar kommissionens bedömning att långsiktighet, tydliga ramvillkor och samhällsekonomisk effektivitet är avgörande för att skapa förutsättningar för investeringar i energisystemet och därmed för produktivitetstillväxten. Ei ser positivt på att betänkandet tydligt lyfter behovet av att värna elmarknadsmodellen och att eventuella statliga stöd utformas så att de inte snedvrider konkurrensen. Förslagen om en mer förutsägbar reglering är särskilt viktiga för att möjliggöra att investeringar i nätinfrastruktur och produktion kan komma på plats inom skälig tid.

2026-01-22

2025-104115-0004

Sammanfattningsvis välkomnar Ei betänkandets fokus på långsiktighet, tydliga spelregler och samhällsekonomisk effektivitet. Dessa principer är centrala för Ei:s arbete med att främja marknadens funktion och en samhällsekonomiskt effektiv omställning till och utveckling av ett fossilfritt, robust och kostnadseffektivt energisystem.

Energimarknadsinspektionens övervägande

Kapitel 8: industripolitik

Bedömning: Sverige bör säkerställa samhällsekonomiskt ändamålsenliga ramvillkor som möjliggör en hållbar klimatomställning. Det handlar bl.a. om energiförsörjning, samhällsplanering, tillståndsprocesser, infrastruktur och andra förutsättningar för att bygga innovativa, lönsamma och konkurrenskraftiga företag i en fossilfri ekonomi.

Ei instämmer i kommissionens bedömning att långsiktighet, tydliga ramvillkor som bygger på samhällsekonomisk effektivitet är viktigt för att skapa förutsättningar för investeringar i energisystemet och därmed för produktivitetstillväxten. Förslagen om stabila energipolitiska mål, förbättrade tillståndsprocesser och en förutsägbar reglering ligger i linje med Ei:s uppdrag att främja välfungerande energimarknader.

Bedömning: Utgångspunkten för svensk industripolitik bör vara att inte subventionera enskilda företag eller branscher.

Ei instämmer i bedömningen att svensk industripolitik inte ska bygga på att subventionera enskilda företag eller branscher. Ei ser positivt på att betänkandet tydligt lyfter behovet av att värna elmarknadsmodellen och att eventuella statliga stöd utformas så att de inte snedvrider konkurrensen. Riktade industristöd bör undvikas eller föregås av noggranna analyser för att minimera risken för snedvridningar och undanträngning av privata investeringar.

Förslag: Beslut om stödprogram och enskilda större företagsstöd ska föregås av en analys och särskilt utlåtande från relevanta expertmyndigheter, däribland Tillväxtanalys, Konkurrensverket och Kommerskollegium. Analysen ska baseras på tydliga kriterier och principer grundade i teoretisk och empirisk evidens.

Ei instämmer till förslaget. För stödprogram och enskilda större företagsstöd är det viktigt att beslut föregås av en samhällsekonomisk analys. Det är viktigt att kunna fastställa att samhällskostnader som kan uppstå till följd av eventuella undanträngningseffekter av privat kapital av och snedvridning av konkurrensfördelar inte är större än den samhällsnytta som förväntas uppstå av

2026-01-22

2025-104115-0004

åtgärden. För stödprogram och enskilda större företagsstöd som kan komma att påverka energimarknadernas funktion bör Ei ges möjlighet att yttra sig.

Kapitel 9: Energiförsörjning

Bedömning: Långsiktig energipolitik med stabila spelregler och övergripande och stabila mål.

Ei instämmer i bedömningen att långsiktighet och förutsägbarhet är viktiga för att främja investeringar i nätinfrastruktur och energiproduktion. Ei instämmer också i bedömningen att samhällsekonomiska analyser av nätinvesteringar såväl som statliga interventioner är viktiga underlag att beakta i utvecklingen av energisystemet. Ett medskick från Ei är att eventuella åtgärder kopplade till politiska mål inte bara behöver främja samhällsekonomisk effektivitet utan också behöver utformas/implementeras på ett sätt som är förenligt med EU-reglerna.

Förslag: Inför en trestegsprincip för ett mer samhällsekonomiskt effektivt elsystem.

Ei instämmer delvis i förslaget om att införa en trestegsprincip för utveckling av elsystemet. Ei anser att trestegsprincipen i grunden är sund med sitt fokus på resurshushållning. Principen anses redan vara införlivad i dagens ellag.

Ellagen framhåller även denna resurshushållning genom krav på kostnadseffektivitet och samhällsekonomisk lönsamhet. Varje nätkoncessionshavare ansvarar enligt 3 kap. 1 § ellagen för att nätet är säkert, tillförlitligt och effektivt. Detta innebär att nätkoncessionshavare på alla nivåer inom elnätet är skyldiga att arbeta mot ett effektivt utnyttjande av elnätet. Effektivt nätutnyttjande innebär på kort sikt att befintliga nätresurser används så effektivt som möjligt, detta för att hushålla med samhällets resurser. Ei vill särskilt understryka betydelsen av ett flexibelt elsystem i allmänhet och att alla typer av resurser dvs. även efterfrågeflexibilitet behövs för ett effektivt system. Detta gäller inte minst med tanke på att sådana resurser är tillgängliga redan på kort sikt. En förutsättning för effektivt nätutnyttjande på längre sikt är att även nätutbyggnaden är motiverad utifrån samhällets behov och att processerna för nätutbyggnad sker på ett kostnadseffektivt sätt. För att kunna möta samhällets ökade behov av el till rimliga priser och samtidigt säkerställa god försörjningstrygghet krävs en omfattande utbyggnad av elproduktionskapacitet, elnät och lagringsmöjligheter.

Ei vill uppmärksamma på att det finns fall där det mest samhällsekonomiskt lönsamma alternativet är nätförstärkning även om alternativ till nätförstärkning är möjliga. Ei anser att den mest samhällsekonomiskt lönsamma åtgärden ska

2026-01-22

2025-104115-0004

genomföras i dessa fall, och att det därför är viktigt att bibehålla den flexibilitet på åtgärdsnivå som dagens ellag medger.

Förslag: Förtydliga Svenska kraftnäts uppdrag rörande helhetsansvar för planeringen av elsystemet vad gäller utvecklingen av transmission, distribution och produktion för att främja samordningen av elsystemets utveckling.

Ei har inga synpunkter på förslaget.

I planeringen av det nationella elsystemet vill Ei uppmärksamma vikten av att använda nätutvecklingsplanerna och på sikt det kartverktyg som Ei för tillfället håller på att utveckla för att visualisera och tillgängliggöra nätutvecklingsplanerna.

Förslag: Genomför förslagen i utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena (SOU 2023:64) i syfte att uppnå en bättre balans på elnätsmarknaden.

Ei har inga synpunkter på förslaget eftersom SOU:ns förslag redan omhändertagits och propositionen antagits.

Bedömning: Statliga stödprogram bör användas för att säkerställa en ändamålsenlig utbyggnad av elsystemet på ett sätt som tillgodoser de energipolitiska målen.

Ei instämmer delvis i bedömningen.

Ei vill understryka vikten av korrekta och kostnadsreflekterande prissignaler i energimarknaden. Prissignaler är avgörande för att nätanvändare och marknadsaktörer ska fatta beslut som främjar ett effektivt utnyttjande av elsystemet och investeringar där de gör störst nytta. Bristande eller felaktiga prissignaler riskerar att leda till ineffektiv kapacitetsanvändning, ökade kostnader och försämrad leveranssäkerhet. Ei anser därför att marknaden i första hand bör hantera behovet av utbyggnad i elsystemet. För att prissignaler ska fungera effektivt behöver identifierade barriärer och marknadsmisslyckanden, såsom etableringshinder och otillräckliga prissäkringsmöjligheter, undanröjas.

För att uppnå uppsatta energipolitiska mål inom en tidsram som är kortare än den som marknaden kan bistå med behövs stöd. Stödåtgärder bör vara begränsade och utformade så att de bibehåller marknadens funktion samt inte hämmar efterfrågeflexibilitet eller andra lösningar som bidrar till ett effektivt elsystem. Statliga stödprogram bör vara teknikneutrala då olika villkor för olika aktörer på marknaden leder till lägre effektivitet.

2026-01-22

2025-104115-0004

Ei delar synen om vikten av en balanserad produktionsmix då olika kraftslag bidrar med olika egenskaper till energisystemet men vill lyfta att väl fungerande marknader med prissättning baserat på utbud och efterfrågan, konkurrens och korrekt prissättning på alla marknadsplattformar, inklusive prissättning av de systemnyttor och systemkostnader som olika aktörer bidrar med skapar rätt förutsättningar för en kraftproduktionsmix som minimerar systemkostnaderna och maximerar samhällsnyttan.

Förslag: Analysera möjligheten att livstidsförlänga och kapacitetshöja befintliga kärnkraftsreaktorer ytterligare.

Ei instämmer i förslaget.

Investeringar i ny elproduktion bör utgå ifrån kostnadseffektivitet och samhällsekonomisk lönsamhet. Givet att livstidsförlängning och effekthöjning av befintlig kärnkraft är ett sätt som potentiellt kan medföra lägre kostnader än byggandet av nya reaktorer bör denna möjlighet utredas såväl som andra kostnadseffektiva åtgärder.

Förslag: Ge åter Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut nätanslutningar till havs där det är samhällsekonomiskt motiverat som en del i att öka investeringsviljan i havsbaserad vindkraft.

Ei har inga synpunkter på förslaget.

Svk har redan enligt dagens regelverk ansvar för att bygga nya kraftledningar på land och till havs för att trygga elförsörjningen i takt med att samhällets elbehov ökar och produktionen förändras. Utbygganden ska ske på ett samhällsekonomiskt lönsamt sätt.

Förslag: Gå vidare med förslag för att underlätta fortsatt utbyggnad av vindkraft på land genom t.ex. förenklade tillståndsprocess

Ei har inga synpunkter på förslaget.

Kommissionen anser att regeringen bör se över möjligheterna att förenkla utbyggnaden av vindkraft på land. Den åtgärd som föreslås är att se över och förenkla tillståndsprocesser. Förslaget innehåller få detaljer. I kommissionens delbetänkande (SOU 2024:29) utreds tillståndsprocesser men inte heller där ges någon ytterligare beskrivning av vad som avses med förenklade processer. Eftersom förslaget saknar många detaljer är det svårt för Ei att ta ställning i frågan.

2026-01-22

2025-104115-0004

Förslag: Analysera möjligheterna att använda de s.k. flaskhalsinkomsterna för fler typer av åtgärder som kan förbättra elsystemet.

Ei har inga synpunkter på förslaget.

Ei har inga synpunkter på förslaget då det redan har realiserats genom uppdrag i regleringsbrevet för år 2026. Ei har fått i uppdrag att redogöra för hur flaskhalsinkomsterna får användas enligt nuvarande regelverk. I uppdraget ingår också att analysera om det finns andra samhällsekonomiskt effektiva sätt att använda flaskhalsinkomsterna på än vad dagens regelverk medger.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Ulrika Hesslow. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsekonomen Therése Hindman Persson och chefsjuristen Göran Morén samt analytikern Elin Spegel, föredragande.

Beslutet har godkänts digitalt och saknar därför underskrifter.

Ulrika Hesslow

Elin Spegel

Remissvaret publiceras på Ei:s webbplats.